Poštnina plačana v gotovini Leto LXII. Štev. 242 V Ljubljani, v torek 22. oktobra 1929. Cena Din 1·—

SLOVENSKI NAROD

Izhaja vsak dan popoldne, izvzemši nedelje in praznike. — Inserati do 30 petit à Din 2.—, do 100 vrst Din 2.50, večji inserati petit vrsta Din 4.—. Popusti po dogovoru. Inseratni davek posebej. »Slovenski Narod« velja letno v Jugoslaviji 144.— Din, za inozemstvo 300.— Din. — Rokopisi se ne vračajo. — Naše telefonske številke so: 3122, 3123. 3124, 3125 in 3126.

Splošna uvedba latinice?

V zvezi z izenačenjem pravopisa namerava vlada izenačiti tudi pisavo in uvesti latinico kot uradno pisavo – Zanimivo stališče beograjske „Pravde“

Beograd, 22. oktobra. V zadnjem času se širijo vesti, da namerava vlada proglasiti latinico kot službeno pisavo v Jugoslaviji. V zvezi s tem objavlja »Pravda« pod naslovom »En jezik in ena pisava« uvodnik, v katerem se bavi z izenačenjem pravopisa, jezika in pisave. Izenačenje pravopisa se je pričelo še s pravopisnimi navodili, ki jih je nedavno izdelala posebna komisija univerzitetnih profesorjev.

Glavna svoja izvajanja posveča »Pravda« vprašanju izenačenja pisave, splošne uvedbe latinice ali cirilice, pri čemer naglaša, da je to vprašanje izredno težko in kočljivo. Pisava je po mnenju skoro vseh starih narodov božanskega porekla in se ji zato narod težko odreče na korist druge pisave ne glede na to, ali je ta morda primernejša in splošnejša. Poleg tega pa igrajo pri tem veliko vlogo navadno še najrazličnejši sentimentalni in politični razlogi. Pri nas je razen tega postalo vprašanje pisave še nacionalna in plemenska zadeva. Primitivnejši elementi med Srbi in Hrvati smatrajo pisavo za božanstveno, ki je večna in nespremenljiva. Tako je postala latinica »hrvatsko pismo«, cirilica pa »srbska azbuka«.

Toda najčistejši hrvatski živelj, pravi nadalje »Pravda«, čakavci s hrvatskega in dalmatinskega Primorja, se je posluževal nekoč poleg glagolice in latinice tudi cirilice. Obstoja n. pr. v cirilici pisano pismo v tipični čakavščini, ki so ga poslali meščani Klisa l. 1536 madžarskemu kralju Ferdinandu. Tudi slovita ustava poličke avtonomne občine je pisana v cirilici. Glagolaški hrvatski duhovniki v Dalmaciji so imeli rokopisni besednjak za staroslovenščino pisan v cirilici vse do 19. stoletja. Zato je cirilica prav tako hrvatska kakor srbska. Ko so se Hrvati in Srbi pokristjanili, cerkev še ni bila razcepljena na vzhodno in zapadno. Učenci Cirila in Metoda so delovali i med Srbi i med Hrvati, učeč jih božje besede v slovanskem jeziku v imenu Rima in Carigrada.

Zaradi tega pametni Hrvati tudi ne identificirajo cirilice s srbstvom, marveč navajajo proti cirilici druge razloge. Oni pravijo: latinica je pisava skoro vse Evrope, samo pravoslavni Slovani se je še ne poslužujejo. Čemu bi torej južni Slovani, če so se že navzeli evropske civilizacije, ne osvojili tudi pisave te civilizacije. Poleg tega mora pri nas itak vsakdo znati cirilico že zaradi drugih jezikov in zaradi občevanja z Evropo, dočim za to cirilica ni potrebna. Več Srbov zna latinico kakor Hrvatov in Slovencev cirilico. Zato je tudi lažje izvedljivo, če prevzamejo Srbi latinico, nego obratno. Latinica pa bi se mogla reformirati tako, da bi imel vsak glas svoj znak.

Pristaši cirilice navajajo močne protirazloge. Zakaj bi južni Slovani sprejemali latinico, ki se je poslužuje manjšina in ki se ne strinja z zakoni našega jezika, ko je mnogo bolj razširjena cirilica, sveta in prvotna »azbuka« vseh južnih Slovanov, prilagodena našemu jeziku tako, da ima v njej vsak glas svojo črko? Reformirana latinica bi bila skaza. Ne sme se pozabiti, da Vuk ni na slepo uvedel novih pismenk v staro slovansko abecedo. Stoletja pred njim so se nahajali č, dj in ć v starih rokopisih, kakor lj in nj, ki sta črki, t. j. dva znaka pri starinskem brzem pisanju zlita v enega. Vuk je samo potrdil njihovo uporabo.

Kakor se vidi, se navajajo na obeh straneh tehtni in enako močni razlogi. Očividno je, da se mora to vprašanje prepustiti času, da bi se moglo pozneje rešiti skupno z drugimi slovanskimi narodi, zlasti z onimi, ki se poslužujejo cirilice. To so Rusi ter Bolgari, predvsem Rusi.

Rusi uporabljajo danes tri abecede, staro cirilico Petra Velikega, novo očiščeno cirilico iz leta 1917 in latinico.

Stare cirilice se drži desničarska emigracija, nove begunci, ki so zbrani okoli Zemgora in praškega lista »Volja Rosiji«, latinice pa se poslužuje del Belorusov in Ukrajincev pod Poljsko, zlasti onih, ki so katoliki in unijati. Razen tega uvaja Moskva, kakor vsaj poročajo listi, z bodočim letom latinico kot službeno pisavo v sovjetski Rusiji, toda zdi se, da cirilica zasebno še ne bo odpravljena. Kar se tiče Bolgarov, je bila pri njih za vlade Stambolijskega izvršena reforma abecede v Vukovem smislu, ki pa je pozneje z izpremembo režima propadla.

Treba je torej počakati, da se pristaši teh treh cirilskih abeced sporazumejo. To se bo zgodilo takrat, ko se bodo zedinile vse tri Rusije, emigrantska, ona, ki je pod Poljsko, in sovjetska. Ko bo ruski narod zopet zedinjen, se bo odločil za eno izmed njih. Mi se bomo lahko ruski odločitvi samo priključili. Enotna pisava pa bo prinesla naši inteligenci tudi enotnega duha.

15 letal na zrakoplovu

Novi angleški zrakoplovi nosijo po 15 letal, ki s svojimi motorji pospešujejo vožnjo zrakoplova

— Newyork, 22. oktobra. *Bivši član angleškega zrakoplovnega sveta, major Geoffrey, je o bodočih nalogah angleških zrakoplovov »R 100« in »R 101« izjavil med drugim:*

»Dejstvo, da je konstrukter obeh zrakoplovov izjavil v svoji knjigi o konstrukciji obeh zrakoplovov, da so za prometne namene že zastareli, zbuja domnevo, da je hotel prikriti pravi namen zrakoplovov. V resnici sta zrakoplova določena, da bosta služila kot matična zrakoplova letal. Geoffrey je mogel med vožnjo na krovu »R 101« ugotoviti, da se nahajajo ob straneh zrakoplova priprave, ki lahko sprejmejo na trup zrakoplova 15 letal. Popolnoma novo je tudi to, da se letala lahko sama od sebe odločijo, ali pristanejo na zrakoplov ter puste med zasidranjem svoje motorje v obratu, kar znatno poveča hitrost zrakoplova, ki se ceni na približno 70 milj na uro. Letala bodo s sponami pritrjena ob straneh zrakoplova ter uvrščena v smeri vožnje tako, da bodo služili njihovi motorji kot pomožni motorji zrakoplova.

Afera italijanskega poslaništva v Berlinu

Ključ za dešifriranje ukraden — Vse italijansko poslaniško osobje odpoklicano

Berlin, 22. oktobra. Kakor poroča »Tempo«, je bil na italijanskem poslaništvu v Berlinu na nepojasnjen način ukraden ključ za dešifriranje brzojavk. Mussolini je zaradi tega odpoklical celo tukajšno osobje poslaništva s poslanikom Aldobrandijem vred. Za novega poslanika v Berlinu je baje določen italijanski poslanik v Moskvi dr. Ferucci. Berlinski uradni krogi kakor tudi italijansko poslaništvo glede na to vest še niso zavzeli v javnosti svojega stališča.

Dva brata kralja Amanulaha umorjena

Novi afganski kralj Nadirkan prosi Evropo zaupanja — Maščevanje Habibulaha

London, 22. oktobra. Novi afganski kralj Nadirkan je s posredovanjem nekaterih novinarjev, ki so prišli v Kabul, naslovil na evropske države spomenico, v kateri jih prosi za zaupanje in izjavlja, da bo storil vse za dosego miru in reda v Afganistanu.

V Kabulu so našli 6 trupel, izmed katerih so dvoje spoznali kot trupli dveh bratov bivšega kralja Amanulaha. Ostalih žrtev ni bilo mogoče identificirati. Domnevajo, da je vseh 6 oseb umoril Habibulah, da bi se maščeval za svoj beg.

Kriza v francoski vladi

Demisija ministra za pokojnine — Celokupna francoska vlada bo odstopila po ratifikaciji haaškega sporazuma

Pariz, 22. oktobra. Snoči so se iz vladnih krogov razširile vesti, da je socijalno-republikanski poslanec in minister za pokojnine Anteriou podal ministrskemu predsedniku Briandu svojo ostavko. Ostavko je motiviral s tem, da je pri nedeljskih nadomestnih volitvah v senat propadel. Briand ostavke ni sprejel ter je naprosil Anterioua, naj jo umakne, ker bi posamezna demisija v sedanjem trenutku ne bila umestna, zlasti, ker je vlada itak odločena, da takoj po ratifikaciji haaškega sporazuma odstopi, kakor je to že najavila v svoji deklaraciji.

Atentat na Brianda preprečen

Nenormalen človek, ki je hotel umoriti Brianda, ker je podpisal locarnsko pogodbo

Pariz, 22. okt. Atentator Grauppin, ki je minulo nedeljo v St. Dizieru streljal na nacijonalističnega poslanca Toumaina, je pri zaslišanju izjavil, da je hotel na ta način protestirati proti izpraznitvi Porenja. Izpovedal je tudi, da je že dolgo časa nameraval izvršiti atentat na ministrskega predsednika Brianda, čigar politiko smatra za protinacijonalno. Zalezoval ga je odkar je bil podpisal locarnski pakt, vendar pa ni mogel priti v njegovo bližino, ker je bil vedno močno zastražen. Zdravniki sodijo, da Grauppin ni normalen in so ga zato poslali na opazovanje v umobolnico.

Konferenca pristaniške zveze v Zagrebu

Ureditev transportnih interesov nemških in jadranskih luk

Zagreb, 21. okt. V Zagrebu se mude delegati raznih prometnih ustanov in družb iz Avstrije, Češkoslovaške, Madžarske, Italije in Nemčije, ki so prišli na konferenco pristaniške zveze (Seehafenzweckverband).

Konference se udeležujejo delegati italijanske železniške uprave. Iz Češkoslovaške so došli dr. Kocurek, Richta in Macher, za jugoslovensko železniško upravo dr. Dragomir Marković, zastopniki podunavsko-savske-jadranske železniške uprave (bivše družbe južnih železnic), zastopniki parobrodnih prog Lloyd in Cosulich ter delegati iz Nemčije. Glede na to konferenco je podal direktor državnih železnic inž. Peter Senjanović naslednje informacije:

Že nekoliko let obstoji zveza pomorskih pristanišč ali krajše pristaniška zveza, ki je bila osnovana med vsemi srednje-evropskimi državami, da se urede vprašanja pomorskih luk na severu, predvsem pristanišča Hamburga, in vprašanja pristanišča na Jadranu, namreč Trsta oziroma Reke. V tej zvezi sodeluje tudi naša država kot interesent, ker gre preko naše države železniški tranzit v jadranske luke. Konference pristaniške zveze so se doslej vršile v raznih svetovnih mestih zainteresiranih držav, letos pa se vrši v Zagrebu, kjer je zagrebška železniška direkcija dala na razpolago svoje prostore. Ta zveza je bila osnovana na eni strani od skupine jadranskih železniških uprav, v katero spadajo Avstrija, Češkoslovaška, Jugoslavija, Italija in prešnja družba južnih železnic, na drugi strani pa od delegacije nemških državnih železnic. Na konferenci pristaniške zveze, ki je bila pred dvema letoma v Monakovu, je bilo postavljeno načelo rajoniziranja oziroma razmejitve med jadranskimi in nemškimi pristanišči ter se ima sedaj na tej konferenci izpopolniti ta sistem z raznimi tarifnimi in transportnimi dispozicijami ter uredbami z namenom, da se odpravijo nasprotstva in izkoriščajo najugodnejša prevozna pota. Naša država ima za sedaj pri tem interes samo kot prevozna ustanova zaradi tranzitnega prometa k Jadranu, v kolikor gre preko naših državnih mej. Na konferenci sodelujemo aktivno tudi mi kot direktni soudeleženci in člani te zveze. Konferenca se vrši v posameznih skupinah, ki bodo dovršile svoje delo do srede, dočim bodo v sredo in četrtek plenarne seje zveze. Gostje so zelo zadovoljni s sprejemom v Zagrebu in so iznenadeni nad hrvatsko gostoljubnostjo.

Angleški pisatelj v Beogradu

Beograd, 22. oktobra. AA. V Beogradu se mudi znani angleški romanopisec in sotrudnik londonskega »Timesa« Štefan Graham. V naši državi je bil že dvakrat. V svojih romanih je opisoval in obdeloval snovi iz našega življenja. Tako opisuje v romanu »Letna pesem« Dubrovnik in Dalmacijo ter se sploh v vseh svojih spisih odlikuje z izredno podrobnim poznanjem naših krajev in naših ljudi. Graham slovi v Angliji kot eden najboljših sodobnih angleških piscev. Njegovo veliko delo o Petru Velikem je zbudilo splošno pažnjo vseh pristojnih krogov v Angliji.

Graham je prisostvoval včerajšnjemu obisku hrvatskih zadružnikov v Topoli. Ker ume ruski, se lahko razgovarja z našimi seljaki Hrvati in Srbi. V Beogradu ostane še par dni. Nocoj bo gost beograjskega Pen kluba, ki mu priredi svečano večerjo.

Stroge odredbe na Sušaku

Sušak, 22. oktobra. Policija je izdala proglas, s katerim prepoveduje dijakom srednjih šol, da bi se mudili na ulicah po 6. zvečer. Obenem prepoveduje vse sprevode, obhode, manifestacije in demonstracije in zbiranje v skupinah na ulicah.

Dr Beneš o sodelovanju z Nemci

Praga, 22. oktobra. V volilnem govoru v Moravski Ostravi je zunanji minister dr. Beneš ponovno govoril o manjšinskem vprašanju in izjavil, da je treba to vprašanje spraviti iz političnega na popolnoma tehnično polje. Nemci so na Češkoslovaškem popolnoma enakopravni in sodelujejo v vodstvu državnih poslov. Razmerje med Nemci in Čehi se bo avtomatično še bolj zboljšalo, če se bodo nemške stranke odločile za aktivnejše sodelovanje z vlado.

Protisovjetska zarota

Moska, 22. oktobra. Politična policija je prišla na sled široko razpredeni organizaciji, ki je stremela za oslabitvijo sovjetske obrambe, podpirala inozemske intervencije in vršila špijonažo. Organizacijo so tvorili in vodili večinoma višji oficirji bivše carske armade. Pet generalov je bilo obsojenih na smrt in takoj ustreljenih, ostali zarotniki pa so bili obsojeni v pregnanstvo.

Bivši nemški kancelar Bülow težko obolel

Rim, 22. oktobra. Bivšega nemškega kancelarja kneza Bülova je zadela kap in je ohromel na levi strani telesa. Stanje kneza Bülova je zelo resno ter so bili pozvani k njemu najboljši italijanski in nemški zdravniki.

Konflikt v reparacijskem odboru

Pariz, 22. oktobra. Briand je včeraj popoldne sprejel rumunskega poslanika v Londonu Titulesca in češkoslovaškega poslanika v Parizu Osuskega, ki zastopata svoji državi na zasedanju vzhodno reparacijske komisije. Oba sta Brianda obvestila o resnem konfliktu, ki je nastal v reparacijskem odboru. Rumunija je namreč zahtevala takojšnjo ureditev takozvanega optantskega vprašanja in veže na to svoj pristanek na Youngov načrt. Madžarska se temu najodločnejše protivi in tako grozi nevarnost, da bo ostala konferenca zaradi rumunsko - madžarskega spora brezuspešna. Titulescu in Osusky sta naprosila Brianda za posredovanje.

Bojeviti zamorci

Chicago, 22. oktobra. V nedeljo se je spopadlo 400 zamorcev, ki so se zbrali v svoji cerkvi k volitvi novega pastorja. V pretepu so izvlekli nekateri zamorci nože ter pričeli klati z njimi svoje tovariše. Na pomoč došli policiji se je le s težavo posrečilo razgnati črnopolte borce, ki so pustili na bojišču 20 težko ranjenih sovernikov. Policija je aretirala 50 glavnih razgrajačev in jih odvedla v zapore.

Boj za svetovno prvenstvo v šahu

Berlin, 22. oktobra. Aljehin je dobil 17. partijo v boju za naslov svetovnega šahovskega mojstra. S tem je končana tekma v Berlinu. 18. partija se prične 26. t. m. v Haagu. Aljehin je dobil doslej 8 partij, Bogoljubov 4, dočim jih je bilo 5 partij remis.

Letalo »Sovjetska krila« v San Franciscu

Moskva, 22. oktobra. Sovjetsko letalo »Sovjetsku krilu«, ki je prispelo v soboto v San Francisco, je tamošnje prebivalstvo zelo prisrčno sprejelo in obsulo s cvetjem.

Uspehi nemške aviatike

Friedrichshafen, 21. oktobra. Orjaški hidroplan »Do X« je včeraj vzletel na poskusni polet. Na letalu je bilo 150 potnikov in 10 oseb posadke. Po 50minutnem poletu je letalo srečno pristalo.

Evropski motociklistični prvak

Barcelona, 22. oktobra. AA. Pri tukajšnjih motociklističnih dirkah si je priboril veliko evropsko nagrado angleški dirkač Percy Hunt na motociklu »Morton«. Zmagovalec je dosegel povprečno brzino 106.984 km na uro.

Težka nesreča v francoski luki

Pariz, 21. oktobra. V pristanišču Dunquerque je ameriška ladja »Liberty« trčila včeraj ob vlačilec, ki se je takoj potopil. Dva moža 6-ljudi broječe posadke, ki sta bila v strojnem oddelku, sta utonila.

Vihar razbil ribiški čoln

Neukuren, 21. oktbra. Včeraj se je pripetila na morju težka nesreča. Izmed 19 ribiških čolnov, je enega zagrabil vihar in ga treščil ob skale, kjer se je razbil. Štirje ribiči so utonili.

Izbruh ognjenika na Kamčatki

Moskva, 22. oktobra. Po 60 letih je pričel nenadoma bljuvati ognjenik Goerlji, ki leži na polotoku Kamčatke, 60 km od Petropavlovskega. Ognjenik bruha ogromne množine lave in pepela. Trenutno deluje na Kamčatki 7 ognjenikov.

Tifus v Londonu

London, 22. oktobra. AA. V londonskem predmestju Maždenham je bilo ugotovljenih 50 primerov tifusa. Ministrstvo narodnega zdravja je odredilo preiskavo, ki naj ugotovi vzroke teh obolenj.

Privatna družba za zgradbo cest na Češkoslovaškem

Praga, 21. oktbra. AA. Listi poročajo, da se vrše pogajanja o ustanovitvi nove družbe za gradnjo cest in železnic. Nova družba se bo imenovala »Konstruktiva«. Vodstvo nove družbe bo poverjeno Škodovim tvornicam. Strokovnjaki so že sestavili poročila, ki bodo tvorila podlago za pogajanja z vlado.

Borzna poročila.

LJUBLJANSKA BORZA.

Devize: Amsterdam 22.805, Berlin 13.53, Bruselj 7.9112, Budimpešta 9.896, Curih 1094.4—1097.4 (1095.9), Dunaj 7.803—8.103 (7.953), London 275.90, Newyork 56.565—56.665 (56.465), Pariz 222.68, Praga 167.27—168.07 (167.67), Trst 295.17—297.17 (296.17).

ZAGREBŠKA PREDBORZA.

Devize.

London 275.95, Newyork 56.50, Pariz 222.75, Milan 296.45, Curih 1095.90, Amsterdam 22.80, Berlin 1352.5, Dunaj 796, Praga 167.65. — Efekti: Posojila 84.5, Vojna škoda 420.

INOZEMSKE BORZE.

Curih. London 25.18, Newyork 516.275, Pariz 20.3275, Milan 27.0375, Madrid 74.00, Berlin 123.43, Dunaj 72.60, Beograd 9.1275, Praga 15.305, Bukarešta 3.0775, Budimpešta 90.22, Sofija 3.375, Varšava 58.00.

Sporazum med TPD in rudarji

Pogajanja uspešno zaključena — TPD izplača rudarskemu delavstvu okoli 2 milijona Din

Ljubljana, 22 oktobra.

Včerajšnja pogajanja med rudarskim delavstvom in TPD so se po 8 in pol urnem obravnavanju končala uspešno. Med zastopniki rudarskega delavstva in TPD je bil snoči ob 19. podpisan naslednji

Protokol

sporazuma med TPD in zastopniki delavstva družbe.

Pri današnji razpravi se je sporazumno določilo naslednje:

1. Minimalne mezde ostanejo v veljavi, in sicer:

I. kategorija Din 40, II. kategorija Din 35, III. kategorija Din 30, IV. kategorija a) Din 25, b) Din 20.

Dosedaj veljavne stalne plače in akordne plače ostanejo neizpremenjeno v veljavi.

2. Dodelitev akorda se naj izvrši na kraju delovnega mesta najdalje tri dni po nastopu dela dotične nasadbe.

3. **Delavec se ne premesti iz dosežene kategorije v nižjo, razen v slučaju kazni v smislu službenega reda.**

4. Jamski les in ves zadevni material, ki ga rabi delavstvo pri izvršbi svojega dela se naj po možnosti pripravi v dovoljni množini na etažah. V slučaju, da se ne more dostaviti pravočasno, pristoja delavcu odškodnina.

5. Odškodnina za izredno uporabo razstreliva se uredi z dotično nasadbo po upoštevanju krajevnih delovnih razmer, s primerno doklado.

6. **Za delo na sv. večer od 10. ure zvečer do 6. ure zjutraj, potem na Božični praznik in Veliko nedeljo se prizna 100% doklada na minimalne ali akordne mezde.**

7. Glede dela pri slabem vremenu veljajo naslednja določila:

Vsi delavci, od katerih dela je neposredno odvisno jamsko delo (separacija, prevažanje, lesni delavci, rampe itd.), so primorani delati tudi pri deževju. Izvzeti so samo nalivi, hudourniki ali ploha; takrat namreč delavec prebije pod streho in dobi za isti čas minimalno plačo. To prekinjenje dela pa ne sme trajati delj, kakor je to neobhodno potrebno.

Pri obratih, ki ne stoje v neposredni zvezi z jamo in dnevnim kopom, n. pr. opekarna, stavbni obrat, različni zunanji delavci, katerim dež ali sneg onemogoča delo, se dodeli delavcem drugo delo; če to ni mogoče, se postopa po § 1154b splošnega drž. zakonika.

Za vsako delo pri deževju se bo plačevala doklada, in sicer dobi delavec 50% temeljne plače več. Ta doklada se računa samo za faktični delavni čas, izvzemši hudourja, plohe itd. Če kak delavec pri dežju ali snegu noče delati, ima družba pravico, da ga pošlje domov brez odškodnine. Za slučaj, da preskrbi družba delavcem deževne plašče, odpade doklada 50%.

8. **Vsem onim delavcem, katerim družba ne more nuditi stanovanja, se prizna stanarina, in sicer: oženjenim Din 40, samcem Din 20 mesečno.**

9. **Uvrstitev in napredovanje rokodelcev v delavske kategorije se izvrši po zmožnosti dotičnega. Naddnevni zmožni delavci se uvrstijo najkasneje po 8-letni službi pri družbi v kategorijo kopačev.**

10. **Vojaška vežba se ne smatra za ukinitev službenega razmerja in se da tem delavcem dopust.**

Pri sprejemanju novih delavcev se bo v prvi vrsti upoštevalo iz aktivne vojaške službe vrnivše se delavce pri uvrstitvi v isto kategorijo, katero so imeli pred nastopom kaderskega roka.

11. Deputatni premog dobivajo vsi oženjeni delavci, ki so v kopaški kategoriji in ki stanujejo v rudniškem ali lastnem zasebnem stanovanju. Polovico deputatnega premoga pa dobe izjemoma tudi samski delavci kopaške kategorije, če stanujejo s stariši v skupnem gospodinjstvu.

12. Vse spore, ki so lokalnega značaja kakor: vzroki premale storitve radi pomanjkanja voziščkov, slabih prog, vode, zraka, vročine ali radi drugih obratnih razmer, se upoštevajo in urejajo v sporazumu dotičnega obratnega vodstva pri zaslišanju prizadetega delavca v prisotnosti zupnika II skupine rudarske zadruge.

13. Družba bo tudi nadalje preskrbela zalivačem potrebne škornje.

14. **Družba bo izplačala 15. decembra t. l. naslednji enkratni prispevek:**

I. kategoriji Din 375, II. kategoriji Din 300, III. kategoriji 225, IV. kategoriji pa Din 150, vendar se ta prispevek izplača samo onim delavcem, kateri so bili že 6 mesecev v službi družbe in se bo za vsak neopravičen »blau« v mesecu novembru odtegnilo 26. del tega enkratnega prispevka.

15. Ta sporazum velja do nadaljnega in se obojestransko lahko odpove z 6-mesečnim odpovednim rokom.

Ljubljana, 21. oktobra 1929.

Za TPD: Skubec m. p. in Heinrich m. p.

Za Zvezo industrijcev: Šuklje m. p.

Za delavstvo družbe:

Za Delavsko zbornico: J. Kopač m. p.
Za Zvezo rudarjev Jugoslavije: I. Arh m. p.
Za Nar. strok. zvezo: Kravos Vlad. m. p.
Za Jugoslov. str. zvezo: Vilko Sitar m. p.
Za II. rudarsko skupino: Štruc Jakob.

Povsem nove so za delavstvo **točke 3, 6, 8, 9, 10 in 14 protokola.** S tem, da je TPD pristala na enkratni prispevek, bo izplačano rudarskemu delavstvu TPD 15. decembra t. l. okoli **2 milijona Din.** Hvalevredno je dejstvo, da je ves čas obravnavanja vladala med zastopniki delavstva in zastopniki TPD harmonija, ki je končno dovedla do sporazuma. Zanimivo je, da so se po dolgem času prvikrat vršila pogajanja med delavstvom in TPD direktno brez sodelovanja rudarske oblasti.

Nad 2,800.000 poštnih znamk na javni dražbi

Poštna uprava dobi za nje nad 22.000 Din — Licitacije so se udeležili tudi inozemski trgovci z znamkami

Ljubljana, 22. oktobra.

V sobi ekonomskega odseka poštne uprave v Ljubljani na Sv. Jakoba trgu se je včeraj dopoldne vršila javna dražba škartiranih poštnih spremnic iz leta 1924 in 1925. Na teh poštnih spremnicah so nalepljene in žigosane poštne znamke ameriške in londonske izdaje v različnih vrednostih od 5 par do 30 Din.

Poštna uprava je dala na javno dražbo 113 vreč škartiranih poštnih spremnic. Vsaka vreča tehta brutto 25 kg in kakor je član licitacijske komisije, poštni uradnik g. Ivan Zupanec omenil, je v vsakem kilogramu okoli 1000 raznovrstnih znamk. Tako je v 113 vrečah okoli 2,825.000 rabljenih poštnih znamk.

Javna dražba je bila napovedana za 11. uro dopoldne. Kdor se je hotel dražbe udeležii, je moral pri licitacijski komisiji položiti kavcijo 20 Din za vsako vrečo. Med filatelisti in trgovci z znamkami je vladalo za licitacijo živahno zanimanje. K dražbi je prišlo od 37 prijavljenih, ki so položili kavcijo, 36 dražiteljev, od teh so se štirje prijavili za dražitev celotnih 113 vreč, drugi pa le po 1 do 6 vreč.

Že pred napovedano uro je bila soba ekonomskega odseka v I. nadstropju poštne uprave polna interesentov, ki sicer niso položili kavcije ter so se nameravali udeležiti dražbe »kar po domače«, ker jim niso bili znani v podrobnostih dražbeni pogoji. Morali pa so takoj ob otvoritvi licitacije dvorano zapustiti.

Licitacijsko komisijo so tvorili poštni uradniki: dr. Lamut, Ivan Zupanec in Fran Jereb. Licitacijo je vodil g. Zupanec. Najprej, je odredil, da so zapustili sobo vsi, ki niso imeli pravice udeležiti se dražbe, potem so pa sobo zaklenili, da ni imel nihče več dostopa. Med dražitelji sta bila tudi 2 Dunajčana, trgovca z znamkami, ki sta hotela kupiti vse znamke. G. Zupanec je pojasnil navzočim način licitiranja in ob 11.30 je oficijelno pričel z licitacijo, rekoč:

— Sedaj pričnemo z licitacijo! Vzklicna cena je 4 Din za kg. Pod to ceno se ne licitira. Kdo da 4 Din?

Oglasili so se najprej trije. Protokolist je začel beležiti imena. Ker bi bilo pa preveč pisarije, so se oglasili vsi, da naj se dražba nadaljuje.

In začela se je zanimiva licitacija. Sprva je šlo prav počasi, a proti koncu vedno hitreje. Ko je prišlo do 7.60, se je nekdo osokolil in vzkliknil: »Dam 10 Din!« In končno so zdražili posamezne vreče po 10.50 Din kg. Trgovec z znamkami g. Valetin Kovač je ponudil po 10.50 Din za 20 vreč.

Točno ob 12. je bila licitacija posameznih vreč končana. Izlicitiranih je bilo 65 vreč, ostalo jih je še 48. Od prvih 65 vreč je bilo 12 vreč zlictiranih po 10.35 Din kg, ostalih 53 vreč pa po 10.50 Din kg.

G. Zupanec je končno izjavil, da gre še za ostalih 48 vreč in da imajo pravico licitiranja samo štirje. Vzklicna cena je bila 4 Din. Nekdo je najprej ponudil 4.20, drugi 4.25 in končno g. Valentin Kovač 4.30 Din. Ker ni nihče ponudil več, je g. Kovač izlicitiral 48 vreč po 4.30 Din kg.

Poštna uprava je dobila za stare znamke lepe denarce. Za 12 vreč (300 kg po 10.35 Din) dobi 3105 Din, za 48 vreč (1200 kg po 4.330 Din) 5160 Din in za 53 vreč (1325 kg po 10.50 Din) 13.912.50 Din. Prodanih je bilo torej 2825 kg škartiranih poštnih spremnic z raznovrstnimi znamkami za 22.177.50 Din.

Iz policijske kronike

Ljubljana, 22. oktobra.

V policijskih zaporih imajo te dni pisano družbo: tatove, vlačuge, ubijalce, sleparje itd. V zadnjih treh dneh je bilo število aretacij naravnost rekordno in davi je bilo v policijskih zaporih okoli 24 sumljivih elementov. Med aretiranimi je tudi brezposelni trgovski potnik Anton R., ki je osumljen tatvine kolesa v Šmarju. R. je imel že opetovano opravka z oblastmi in je tudi že presedel več let ječe radi tatvine. Zdaj pa odločno taji tatvino in pravi, da Šmarja sploh ne pozna. — V zaporu mu dela družbo neki Š., ki je istotako osumljen tatvine, tretji v družbi pa je Anton T., ki je baje svojemu prijatelju ukradel 700 dinarjev vredno uro in več drugih stvari. Policija ima v gosteh tudi starega znanca Leona L., katerega je njegova stara mati obdolžila, da ji je ukradel nad 1000 Din. V zapore je morala tudi prijateljica Danica, ki je šele te dni zapustila bolnico, kjer so ji izprali želodec. Pila je namreč lizol. Čim je okrevala, jo je sprejela policija pod svoje okrilje. Policija zasleduje Ivana S., rodom Ljubljančana, ki je na spreten način ociganil posestnico Rozalijo Lavrih za 1785 dinarjev. Drug tak junak je Andrej Peterca, že večkrat kaznovani tesar, rodom iz Bizovika, ki je nedavno izpred trgovine Šubelj v Šiški odpeljal kolo Francetu Japlju. Kolo je zastavil gostilničarju Francetu A. v Vevčah, kateremu ga je policija zaplenila. Ker je imel Peterca tudi v septembru popolnoma novo kolo, je upravičen sum, da je tudi to ukradel.

Ker smo že pri kolesih, naj omenimo, da je bilo pred dnevi iz veže Kersnikove ulice 7 odpeljano kolo Stanku Komarju. Kolo je skoraj novo in vredno 2000 Din. Tovarniška številka je 5359, znamka pa BSA. V soboto je bilo tudi iz veže Gledališke ulice 8 odpeljano kolo Justini Miklavc. Kolo je vredno 1600 Din. Podjetni tat je kolo oddal v garderobi na glavnem kolodvoru z namenom, da ga pošljejo v Maribor. Policija je pa kolo izsledila in zaplenila in sedaj poizveduje za podjenim tatom. — Sodišče v Celju sporoča, da je bilo tam zaplenjeno kolo znamke »Herbst Rad« št. 112.093, katerega lastnik naj se javi. — V Goričanah je bilo te dni odpeljano kolo posetniku Karlu Petaču iz Sore. Kolo je znamke »Waffenrad«, popolnoma novo in vredno 2100 Din.

Orožniške postaje poročajo o dveh drznih vlomih na deželi. Te dni je bilo vlomljeno na Černučah pri posestniku Močilnikarju. Tat je odnesel razno perilo, obleko in zlatnino v skupni vrednosti 3000 Din. Še večji vlom pa je bil izvršen te dni v Črnomlju, kjer so podjetni vlomilci, ki so se najbrž pripeljali z avtomobilom, vlomili v trafiko Angele Ahačič. Odnesli so zaboj cigaret, v katerem je bilo 75.000 komadov Zeta cigaret, 40 kg neretvanskega tobaka, pol kg moravskega tobaka, 22.700 komadov Vardar cigaret, 1350 Drina, 140 trabuk, 60 britanik in okoli 200 komadov drugih cigar. Skupna škoda znaša 32.000 Din.

Orožniška postaja v Rogaški Slatini poroča, da je začetkom septembra pri gostilničarju Juliju Ogrizku neznan moški shranil moško kolo, po katero še ni prišel. Kolo je najbrž kje ukradel. Kolo je črno pleskano, precej obrabljeno, brez znamke, brez blatnikov, prednji plašč je močno obrabljen in prerezan, krmilo pa je navzgor upognjeno. Vredno je kakih 500 Din. Lastnik naj se javi.

Včeraj je bil v Židovski stezi ukraden iz gostilniške sobe gostilničarju Zvonku Smajanoviću 80 Din vreden suknjič. Policija je aretirala štiri osumljence, pa jih je radi pomanjkanja dokazov izpustila.

Prosveta

Grob neznanega vojaka

Zaradi bolehnosti glavne igralke se je premiera te tragedije treh oseb l. 1915. odložila od februarja 1928 do zdaj. »Gledališki list« je objavil lani v 9. in letos v 6. štev. celo vrsto tujih kritik, ki so bile ponovno reproducirane v zadnjih reklamskih noticah. Kdor se torej zanima za slovito delo, naj ga čita, in ga meni ni treba ponavljati.

Res je, da za dobro uprizoritev te silno težke psihološke tragedije izredne napetosti nimamo dovolj zrelih moči, zlasti pa ne tiste umetnosti govora, ki jo imajo le največji igralci. Ker tega ni, smo četrtino teksta preslišali ali vsaj ne razumeli, marsikje pa čuli puhlo deklamacijo. V splošnem smo imeli občutek, da se dejanje včasih vleče in da bi brez škode dialog prenesel krajšave. Vendar je tudi volja, da se poda tako delo tudi pri nas čim dostojneje, vredna priznanja. Spoznali smo silno vojno dramo, po duhu zelo sorodno Remarqueovemu opisu »Na zahodu nič novega« in izražujoče vso grozo vojne kakor »Stilmondski župan«.

Na višku svoje umetnosti je bila ga. Šaričeva, vseskoz topla, resnična, globoko dojmljiva, le žal včasih pretiha. Prav izvrsten je bil g. Skrbinšek kot oče, vojaka pa je izkušal ustvariti g. Debevec s polnim razumevanjem in prečutenjem, a še z nerazvito igralsko in govorilno tehniko ter z odbijujočo, kar preveč obločeno mimiko, ki prehaja v neprestano, prav neprijetno grimasiranje. To pa je čisto isto, kakor pri »Strahovih«. Ne dvomim, da bi bila gg. Kralj in Jan v tej vlogi ustrežljivejša.

Debevčeva uprizoritev in režija pa zaslužita hvalo. Vsekakor je glavna vloga in še režija za isto osebo preveč. Zato se je predstava tudi zavlekla.

Fr. G.

Iz gledališke pisarne. Nocoj se poje v operi »Švanda dudak«. Sodelujejo: ga. Poličeva, Thierry, gg. Janko, Križaj, Kovač, Rumpelj in dr. Dirigent ravnatelj Polič. Režiser: Krivecki. Jutri zvečer se uprizori v operi komična opera »Car in tesar«. Izredno zanimivo delo tako v glasbenem oziru kot po vsebini. V Ljubljani je bila opera vprizorjena pred okroglo 25 leti ter bo za veliko večino obiskovalcev letošnja uprizoritev novost. Sodelujejo priznane naše operne moči, ki nam jamčijo za lep uspeh predstave: Nastopajo: gg. Križaj, Gostič, Grba, Kovač, Rumpelj, Janko, ga. Ribičeva, gna. Španova itd. Dirigent g. Štritof. Režira g. Povhe.

Gogoljeva »Ženitev« na Šentjakobskem odru. V soboto 26. in v nedeljo 27. oktobra uprizori Šentjakobski gledališki oder izvrstno rusko komedijo »Ženitev«. Pisatelj v ostrih potezah riše razmere, ki so vladale v takratni Rusiji. Na višku je situacijska in besedna komika. Vse vloge so v rokah najboljših igralcev Šentjakobskega odra. — Kdor bo hotel dve uri lepega razvedrila, si bo kupil vstopnico, da se pošteno nasmeje. Predprodaja vstopnic je od četrtka dalje za obe predstavi v trgovini Miloša Karničnika na Starem trgu.

Beležnica

KOLEDAR.

Danes: Torek, 22. oktobra 1929, katoličani: Kordula, pravoslavni: 9. oktobra, Stevan, Jakov.

DANAŠNJE PRIREDITVE.

Opera: Švanda dudak.
Kino Matica: Študent pesalec (Willy Fritsch).
Kino Ideal: Cirkus prijateljev.
Kino Ljubljanski dvor: Hči cirkusa.

DEŽURNE LEKARNE.

Danes: Suklnik, Marijin trg; Kuralt, Gosposvetska cesta.

Kdor zaničuje se sam . . .

Te dni je krožila po našem časopisju vest, kako se šopirijo drugorodci na naši državni meji napram Avstriji. Šopirjenje je zavzelo že take meje, da je smatrala tako ugledna organizacija, kakor je Narodna obrana, za potrebno, da opozori širšo javnost na umetno gospodarsko okrepitev tujega življa ob naši severni meji.

Ravno ko sem bral to nujno opozoritev Narodne obrane, pa mi je prišlo v roke vabilo mariborskega trgovskega gremija na izredni občni zbor, ki je dvojezično, na eni strani slovensko, na drugi strani pa nemško besedilo. Neumestni in po sedaj veljavni zakonodaji nedopustni oziri gremija, ki je po bistvu uradna, oficijelna organizacija mariborskih trgovcev, napram nemškim rojakom so me presenetili. Gremij je po obrtnem zakonu prisilna organizacija, to je nekak urad, za katerega bi moralo veljati načelo, da sme uradovati samo v državnem jeziku. Ali je potem prav, da razpošilja taka oficijelna organizacija dvojezična vabila? Ali misli gremij, da mu bodo mariborski Nemci bolj naklonjeni, ako bo ž njimi občeval v nemškem jeziku? Ali gremij ne ve, da znajo nemški mariborski trgovci prav dobro slovensko, kadar sklepajo kupčije z izključno slovensko okolico? Po desetih letih naše narodne države je po mojem mnenju taka popustljivost pač odveč! Proč z dvojezičnostjo!

Slovenski trgovec.

Ljubljanski sportni prostori

V zadnjem času sem si ogledal več tekmovanj atletike in nogometa. Priznati moram, da so me tekmovanja vedno bolj zanimala in z veseljem sem opazoval navdušenje, ki je sijalo z obrazov naše udejstvujoče se sportne mladine. Iz razloga, ker menda še nisem pravi sportni entuzijast, mi je lahkoaatletski boj mnogo bolj ugajal kot nogomet. Predvsem je bolj zdrav in pa mirnejši je. Menda vendar ni potreba tolikega razburjenja in kravala s strani gledajočega občinstva.

Opazil pa sem drugo težko napako, ki je naši mladini gotovo škodljiva. Obe igrišči, tako Ilirije kot Primorja, ležita ob glavni prometni žili, naših slabih cestah. Avtobusni promet je po Dunajski cesti ravno tako močno razvit, kot po Gosposvetski. Ko pridrvi mimo sportnega prostora avtobus, dvigne oblak prahu, ki leže na travnik in ga vdihavajo razgreta pljuča sportnikov — namesto čistega zraka. Sicer občina te ceste pridno škropi, kar pa vsekakor ne zaleže veliko zaradi silne frekvence teh dveh cest. Dokler ne steče tramvaj ali se temeljito ne popravijo ceste, taki travniki niso prikladni za sportne prostore.

Mestna občina, ki kaže veliko zanimanje za razvoj sporta, bo gotovo v položaju, da preskrbi primerne druge sportne prostore. Morda pa se tudi vodstva sportnih klubov premalo zanimajo za boljše in higijeničnejše prostore. Razumem, da so društva, ki nimajo nikdar denarja, investirala večje zneske za planke, slačilnice in tribune, toda prepričan sem, da se bo dalo s pomočjo mestne občine rešiti tudi to vprašanje in naprave prenesti na drug prostor.

Čudim se, da še ni izrabljen viseči travnik pod Tivolijem, za ograjo ljubljanskega velesejma. S primernim nasipom in drenažo bi se dalo sedanje močvirje preurediti v lep sportni prostor, kjer bi sportna mladež uživala zdrav tivolski zrak. Sedanje močvirje ne koristi nikomur, za trajno preureditev ni, ker je prostor baje namenjen za bodoče poslopje ljubljanske univerze.

Dalo pa bi se uporabiti tudi travnike ob gorenjski železnici, na prostoru, kjer se je vršil vseslovanski sokolski zlet, pod Rožnikom itd. Pravilo pa naj bi veljalo vsem onim, ki skrbe za telesni razvoj naše mladine, in vodstvom sportnih društev: s sportnimi prostori proč od prometnih cest, zlasti tam, kjer ni dovolj drevja, ki deloma prestreže prah.

R. T.

Anarhija v ljubljanskem avtobusnem prometu

Iz Ljubljane izhajajo in v Ljubljano vodijo številne avtobusne proge, katerih je zdaj že toliko, da jih še našteti ne moremo več. Vse te avtobusne proge, — če odštejemo avtobuse na progi Št. Vid tvrdke Magister, ki je začela kot prva voziti in je kot avtobusni veteran pač že vobče znana, bolehajo pa na eni in skupni hibi, ki obstoja v tem, da povprečni ljubljanski potnik ne ve, kje ima njegov avtobus stojišče, kdaj odhaja in koliko stane vožnja, če si dotičnik ni morda izbral »vede o ljubljanskem avtobusnem prometu« za svoj specijalen študij. Eni stoje pri Figovcu, drugi pri Kavarni Evropi, tretji v Zvezdi, četrti na Marijinem trgu, peti na Krekovem trgu, šesti pri Češnovarju itd. O voznem redu in o tarifi pa sploh raje ne govorimo, to je poglavje zase. Poučeni o vsem tem so le prebivalci onih vasi, kjer imajo avtobusi ali svoje izhodne ali pa končne postaje.

In vendar bi se dala ta stvar zelo enostavno urediti v splošno zadovolistvo vseh prizadetih faktorjev, pred vsem pa potujočega občinstva. Imamo namreč v Ljubljani prostor, da si ga za nastanitev avtobusov ne moreš predstavljati boli idealnega prostora, ki naravnost kriči po tem, da se napravi na njem centralni avtobusni kolodvor, to je naš Kongresni trg. Ta prostor, ki je sedaj tako rekoč popolnoma prazen, da zapuščen, je kot nalašč ustvarjen za to, da sprejme vse avtobuse. Njegova centralna lega omogoči hitro dohajanje in odhajanje vozil, tu bi se lahko odmeril vsaki progi poseben prostor, postavila bi se lahko lična stojala, na katerih bi bila označena proga ter bil izobešen vozni red s tarifo in kar je glavno, občinstvu ne bi bilo treba begati od Figovca do Zvezde, od Marijinega trga do Češnovarja ter povpraševali po vozilih. Saj je tudi železnica centralizirana in moreš z glavnega kolodvora potovati na vse strani.

Pa bo morda prišel kdo in ugovarjal, češ, da je tlak na Kongresnem trgu prelep in bi se ga utegnilo poškodovati. Quod non! Vprašamo, kaj pa v drugih mestih, kjer sploh nimajo drugačnih cest, kot asfaltirane? Če morejo drugod postajati avtobusi na drugem tlaku, kakor na kamenitem ali peščenem, menda tudi v Ljubljani ne bo zapreke. Sicer se pa vendar lahko predpiše podjetjem plačevanje primernega prispevka za vzdrževanje tlaka in stvar je urejena. Tudi če bi morda podjetja plačevanje tega prispevka hotela prevaliti v obliki primernega zvišanja tarife, bi ugodnosti centralizacije avtobusnega prometa na tem trgu še vedno odtehtale povišanje tarife. Sicer smo pa mnenja, da povišanja ravno ne bi bilo treba. Torej dajte nam centralni avtobusni kolodvor na Kongresnem trgu!

Ljubljančan.

Poklonimo se manom Vladimira Gortana

Mislim, da bi bilo zelo umestno, da bi se čitala maša osmina, v spomin nesrečnu Vladimiru Gortanu, in to v cerkvi, ki leži v centru mesta (n. pr. v frančiškanski cerkvi), da bo mogoče prisostvovati zadušnici tudi nam zaposlenim, katerim nedostaja časa, da bi mogli iz drugih okrajev Ljubljane v nasprotni konec mesta, ali celo na skrajni konec Šiške. Še primernejše pa bi se zdelo, seveda velja to le ob lepem vremenu, da bi se božja služba vršila na prostem. Najpripravnejši kraj za to je pač Kongresni trg, kjer bi meščanstvo, zavedajoč se strašnega čina izvršenega nad mladim bitjem v Istri, nedvomno v polnem številu prisostvovalo obredu in se tako na dostojen način poklonilo manom narodnega heroja. Sigurno bi tudi ravnateljstva ljubljanskih šol dovolila, da bi se žrtvovala ena šolska ura, da bi se mogla tudi šolska mladina udeležiti osmine.

V slučaju pa, da to ni izvedljivo, bi bilo primerno, da se, ker se že ravno bliža dan vseh mrtvih, počasti spomin padle žrtve, bodisi, da se uredi na pokopališču nekak grob, obdan s cvetjem, bodisi na kak drug način, za kar bi se moralo zavzeti narodno ženstvo ali dijaštvo.

Slovenska žena.

— **Ulica Vladimira Gortana.** Glede na splošno željo, naj bi se ena ljubljanskih ulic preimenovala v ulico Vladimira Gortana, se je pojavila v vseh narodno zavednih Ljubljančanih spontana želja, naj se sedanja Erjavčeva cesta preimenuje v ulico Vladimira Gortana. Naša sveta dolžnost je ovekovečiti spomin na mučenika Gortana in to na najprimernejši način, če damo Erjavčevi cesti njegovo ime. — **Ljubljančan.**

— **Neupravičena draginja sadja.** Letošnja sadna letina je izredno bogata, kljub temu je pa sadje pretirano drago. Sadje, posebno jabolka za zimo, bi morala biti dostopna tudi najsiromašnejšim slojem mestnega prebivalstva, kar pa pri nas žal ni mogoče, kajti cene so odločno pretirane. Lani je bila neprimerno slabša sadna letina, a vendar so bile cene na sadni razstavi na velesejmu iste. Zanimivo je tudi, da so cene sadju na živilskem trgu takoj poskočile, čim je bil otvorjen sadni sejm na velesejmu. Dolžnost pristojnih oblasti bi bila, da preprečijo neupravičeno navijanje cen in omogočijo nakup sadja tudi siromašnim slojem. — K. P.

NOVA SLUŽKINJA.

— Ali znate streči gostom?
— Da, na oba načina.
— Kako to mislite?
— Da pridejo zopet ali pa da jih ni več blizu.

Naglica tudi v ljubezni.

— Kako je bilo, ko te je fant prvič objel in poljubil?
— Šlo je tako hitro, da še zardeti nisem imela kdaj.

Pri moderni igri.

— Zunaj mora pošteno liti.
— Zakaj mislite?
— Ker ljudje ne beže iz gledališča.

Umetnikova usoda.

— Si že kaj prodal, odkar si postal slikar?
— Seveda sem, — vse svoje pohištvo in vse boljše obleke.

ŠENTJAKOBSKI GLEDALIŠKI ODER.

V soboto, 26. oktobra: »Ženitev«. (Premiera)
V nedeljo, 27. oktobra: »Ženitev«.

Dnevne vesti.

— **Resolucija Zveze slovanskih mest.** Na kongresu Zveze jugoslovenskih mest v Splitu je bila soglasno sprejeta resolucija, v kateri izražajo zastopniki naših mest željo, da bi bila Zveza v bodoče pravočasno obveščena o vseh načrtih posameznih ministrstev, v kolikor se nanašajo na mestne občine. S tem bi bilo olajšano poslovanje mestnih občin, obenem bi pa tudi ministrstva lažje poslovala. S svoje strani je Zveza mest pripravljena lojalno sodelovati pri vseh akcijah samoupravnega značaja. Zveza mest ugotavlja, da so v osnutkih novih zakonov nova bremena za mestne občine preko njihovih finančnih zmožnosti in prosi predsednika ministrskega sveta, naj posreduje, da bi se v bodoče mestnim občinam ne nalagala nova bremena, dokler si ne zasigurajo potrebnih dohodkov. Obenem prosi ministrskega predsednika, naj se izdajajo v bodoče vse odredbe glede proračunov tako, da se v enem proračunskem letu dohodki ne morejo zmanjšati in končno naj se čim prej izda poseben zakon o mestih, obenem pa naj bi se gospodarstvo samoupravnih teles uredilo na najmodernejši način.

— **Konferenca o nasledstvu bivših Južnih železnic.** Jutri se prične v Parizu konferenca o ureditvi zemljiške knjige za proge bivših južnih železnic. Konference se udeleže zastopniki Italije, Jugoslavije, Avstrije in Madžarske, kakor tudi zastopniki francoskih lastnikov obligacij. Jugoslavijo bodo zastopali načelnik pravosodnega ministrstva Kugler in vseučiliški profesor v Ljubljani dr. Janko Polec kot zastopnika pravosodnega ministrstva ter referent prometnega ministrstva dr. Franjo Bončina in pravni referent v generalni direkciji državnih železnic dr. Leo Vučina kot zastopnika prometnega ministrstva. Dr. Janko Polec je odpotoval v Pariz v soboto.

— **Pošte in drobiž.** Ministrstvo javnih del je odredilo, da morajo vse pošte v državi v bodoče sprejemati novčiče po 2 Din do 500 Din, novčiče po 1 dinar do 200 Din, po 50 para pa do 100 Din. Novčičev izpod 50 para morajo sprejemati enkrat samo za 1 Din.

— **Železniška zveza Sušak-Martinščica.** V Beograd je prispela deputacija s Sušaka pod vodstvom župana Ružiča. S predsednikom in tajnikom zagrebške trgovske zbornice je posetila prometnega ministra in posredovala v zadevi železniške zveze Sušaka z Martinščico. Načrt je v podrobnostih že izdelan. Stroški bi znašali 15 milijonov Din. Deputacija je prosila, da bi prišel ta znesek v bodoči proračun. Pristojna ministrstva so obljubila, da bosta skušala najti kritje izdatkov za to važno železniško zvezo.

— **Simentalska stanica za ves Balkan.** Družba »Simenthaler Alpfleckviehzuchtverband« iz Wimmesa v Švici je kupila od grofa Kulmerja veleposestvo »Šuplja Lipa« pri Daruvaru, na katerem uredi veliko stanico za aklimatiziranje čistokrvne plemenske živine simentalske pasme. Stanica bo zalagala s simentalsko živino ves Balkan. Čim odobri pogodbo glede nakupa veleposestva poljedelsko ministrstvo, začne stanica poslovati.

— **Seja centralnega sekretarijata Delavskih zbornic** se bo vršila 6. novembra, in sicer najbrže v Ljubljani. Na seji se bo predvsem obravnavala prilagoditev delavskih zbornic in zavodov za zavarovanje delavcev novi upravni razdelitvi države.

— **Svetislav Petrović obsojen na tri mesece zapora.** Znani jugoslovenski filmski igralec Svetislav Petrović je bil v Berlinu obsojen na tri mesece zapora, ker je pred meseci povozil z avtomobilom nekega otroka, ki je poškodbam podlegel. Izvršitev kazni je odgodena za tri leta. Petrović mora plačati 2000 mark odškodnine.

— **35.450 nezaposlenih v Zagrebu.** Iz statistike javne borze dela v Zagrebu je razvidno, da je bila tam letos brezposelnost mnogo večja nego lani. Od 1. januarja do 20. oktobra se je zglasilo na borzi dela 35.450 brezposelnih, od teh 2212 žensk. Borza je ponudila delo 9272 brezposelnim, posredovala je pa v 7000 slučajih. Nad 20 tisoč delavcev, ki so ostali brez dela, je odpotovalo iz Zagreba.

— **Vreme.** Vremenska napoved pravi, da se bo polagoma zjasnilo. Včeraj je po vseh krajih naše države deževalo. Najvišja temperatura je znašala v Beogradu 24, v Splitu 20, v Skoplju 19, v Sarajevu 18, v Zagrebu 16, v Mariboru 15, v Ljubljani 13.2. Davi je kazal barometer v Ljubljani 760.9, temperatura je znašala 8.2.

— **Z nožem v pleča.** Alojzij Prijatelj, 22letni posestnikov sin iz Št. Ruperta pri Krškem, je v nedeljo popoldne popival v gostilni na Ravniku. Ž njim je bil tudi posestnikov sin Josip Zgonc. Fanta sta se nenadoma sprla in med prepirom je Zgonc Prijatelja sunil z nožem v pleča ter ga precej težko poškodoval. Prijatelja so včeraj pripeljali v ljubljansko bolnico.

— **Številne nesreče in nezgode.** Janez Trojan, delavec v tovarni »Vesna« v Kamniku, je zašel včeraj popoldne z roko pod cirkularko, ki mu je desno roko močno poškodovala. — Žrtev nezgode je postal tudi žagar Anton Bolha, zaposlen pri lastniku motorne žage Pavlu Kotniku v Ljubljani, ki je včeraj popoldne na Bregu žagal drva. Nenadoma je zašel z desno roko pod žago, ki mu je odtrgala več prstov in ga močno poškodovala. — Delavec Mujo Mukić je včeraj v Ljubljani padel s stavbnega odra in se poškodoval na nogi. — Franc Klemenčič, 15letni posestnikov sin iz Sadinje vasi pri Dobrunjah, je včeraj popoldne delal v gozdu z dvema delavcema. Nenadoma je omahnil in padel tako nesrečno na glavo, da je nezavesten obležal. Tako sta vsaj izpovedala oba delavca, ki sta bila ž njim. Uvedena je bila preiskava, ker je Klemenčičeva poškodba precej težka. — Vse poškodovance so včeraj prepeljali v ljubljansko bolnico.

— **Velike poneverbe pri monopolski upravi na Sušaku.** Pri monopolski upravi na Sušaku so nedavno prišli na sled velikim poneverbam. Preiskava je pokazala, da je država oškodovana najmanj za 300 tisoč Din. Na Sušak sta prispela inspektor Senečić in posebni knjigovodja, ki pregledujeta in urejata knjige. Preiskava bo trajala delj časa. Policija je aretirala upravnika monopolske uprave in nekega slugo, ki sta poneverbe priznala. Izročila ju je sodišču.

— **Opozarjamo na reklamne cene,** ki jih nudi do 6. novembra vsem svojim odjemalcem tuk. tvrdka A. Šinkovec nasl. K. Soss. V vašo korist bo, če prečitate današnji inserat.

Kino DVOR LJUBLJANSKI TEL. 2730

Premijera!
CIRKUS KONRADO V FILMU
„Hči cirkusa"
(Moderna inkvizicija)
DOLORES KOSTELLO!
Ob 4, 1/4 7, 1/2 8 in 9. uri

— **Veliko neurje na morju.** V soboto je na Jadranskem morju divjalo strahovito neurje, ki je povzročilo precejšnjo škodo. V pristanišču Brajdica je voda zalila parnik »Treći dalmatinski«, ki bi se bil kmalu potopil. Le s težavo so ga rešili in prepeljali v reški dok, kjer bo popravljen. V pristanišču samem je vihar povzročil precejšnjo škodo. Porušil je del pomola. Celokupna škoda znaša približno 1 milijon Din.

— **Patrona ubila pastirja.** V selu Zvečaja so te dni pastirji našli vojaške patrone, katere so vrgli v ogenj. Naboj je eksplodiral in ubil pastirja Mija Luketića iz Zvečaja, ki je bil takoj mrtev.

— **Usodepolni prepir.** V neki gostilni v Foči v Bosni sta sedela včeraj prijatelja Muharem Bubalo in A. Dedović. Bila sta sama. Nenadoma je v sobi odjeknil strel in ko je gostilničar pogledal v sobo, je zagledal Dedovića mrtvega na tleh. Bubalo je priznal, da je streljal na prijatelja, ni pa hotel povedati, zakaj. — V vinogradu posestnika Ivana Švagla v Duhovačkem bregu pri Koprivnici je bila v nedeljo zbrana večja družba, ki se je pridno zalivala z moštom. Vino je razvnelo duhove in posledica je bila, da sta se delavec Stjepan Tekajić in posestnikov sin Gjure Salajc sprla in stepla. Med prepirom je Salajc potegnil iz žepa nož in sunil nasprotnika v vrat ter v glavo. Poškodoval ga je smrtnonevarno. Ranjenca so prepeljali v bolnico, Salajc je pa moral v zapor.

— **Zopet zastrupljenje z octovo kislino v Zagrebu.** Včeraj so v Zagrebu zopet zabeležili dva poskušena samomora z octovo kislino. Med samomorilnimi kandidati je bila kakor običajno tudi ena Slovenka. Ob 9. dopoldne je bila rešilna postaja pozvana na Miramarsko cesto, kjer se je v strahovitih mukah zvijala 38letna Eliza Miksele, rodom iz Murske Sobote. Pila je octovo kislino. Vzrok samomora je bila brezposelnost. Prepeljali so jo v bolnico. — Na Maksimirski cesti se je pa zastrupila z octovo kislino 27letna Ana Karanović, rodom iz Kostajnice. Tudi ta je pila octovo kislino. V bolnici so ji izprali želodec in je že izven nevarnosti.

— **Neznana utopljenka v Savi pri Zagrebu.** Včeraj popoldne so pasanti s savske obale opazili v Savi utopljenko. Močni tok jo je naglo odnesel s seboj tako, da je kmalu izginila. Baje gre za neko kmetico iz bližnje zagrebške okolice.

Iz Ljubljane

—lj **V počastitev pokojnega Vladimirja Gortana,** daruje 100 Din za deložiranca Alojza Ambroža arhitekt Josip Costaperaria.

—lj **Plesna šola Ljubljanskega Sokola** se bo otvorila 9. novembra v Narodnem domu na kar opozarjamo svoje članstvo in druge cenjene interesente. 588/n

Iz Celja

—c **Razne izgube in najdbe.** Preteklo soboto je neka gospa izgubila v mestu po Glavnem trgu, Aleksandrovi ulici in Kralja Petra cesti zlat križec z dvostranskim napisom: »Mamici« in »1892—1912 MDRZF«. Najditelj naj ga odda proti nagradi na policiji ali pa v podružnici »Jutra« v Celju. — Ivan Otorepec, sluga v celjski cinkarni, je izgubil med potjo od cinkarne v Celje in tukaj po raznih ulicah idoč 1000-dinarski bankovec, last podjetja. — Gabrijela Krempuševa je našla v nedeljo zvečer na Krekovem trgu pred kolodvorom temnozelen ženski šal.

—c **Nova celjska senzacija.** Celjski Mestni kino predvaja te dni krasen ruski velefilm v 7. dejanjih »Domotožje« (Nostalgija) Uprava se ni strašila stroškov in je angažirala za spremljevanje tega filma originalen ruski zbor balalajk iz Zagreba, samo da izpopolni užitek kino publike našega mesta. Zbor balalajk bo koncentiral vsak večer in sicer nocoj, jutri in pojutrišnjem po končani kino predstavi tudi v mali dvorani Celjskega doma, kjer bo prepeval ob spremljevanju prijetnih ruskih narodnih instrumentov lepe ruske pesmi.

—c **Maša zadušnica za pokojnim Vladimirjem Gortanom,** mučenikom fašistovske podivjanosti v Italiji, se vrši v četrtek 24. t. m. ob 7.30 zjutraj in ne, kakor je bilo prvotno javljeno, ob 6.30. Nacijonalno čuteči Celjani naj se maše zadušnice udeleže polnoštevilno.

—c **Uršulin sejm v Celju,** ki se je vršil včeraj ves dan na glavnih mestnih ulicah ni bil niti daleč tako dobro založen in obiskan, kakor prejšnja leta. Tudi tukaj se je poznal vpliv letošnje hude hmeljske krize. Sejmarji, vsaj velika večina njih, so odhajali s sejma nezadovoljni s kupčijo. Pač pa je bilo, kakor je to že običajno ob takih prilikah, izvršenih zopet več drznih žepnih tatvin.

Reklama na morišču

O ameriških reklamnih metodah priča drastično epizoda, ki se je odigrala v Texasu. V tej severoameriški državi umirajo zločinci še vedno na vešalih, dočim so skoro vse druge države že davno uvedle smrtno kazen na električnem stolu. Nekega obsojenca je posetil pred usmrtitvijo mož, ki se je izkazal z dovoljenjem višjega sodišča. Razvil se je pogovor in obsojenec je končno vprašal, če se lahko zanese na posetnikovo besedo. Popolnoma, je odgovoril posetnik, naša tvrdka je ena najsolidnejših in vaši dediči dobe 5000 dolarjev, če izgovorite na morišču kar sem vam naročil.

Kaj je bil reklamni agent naročil na smrt obsojenemu, se je pokazalo na morišču, kjer je obsojenec z dovoljenjem sodnih oblasti izjavil: Bratje in sestre! Pred smrtjo vam moram sporočiti važno tajno. Prosim tudi gospode novinarje, da sporoče svojim čitateljem naslednjo tajno: »Williamsova čokolada je najboljša!«

Najboljše, najtrajnejše, zato najcenejše!

Umor po radiu?

V Angliji se je razvila živahna diskusija o tem, da-li je pesnik Robert Nichols odgovoren za samomor, ki ga je izvršila ga. Evelyna Davies. Gospa se je usmrtila takoj, ko je po radiu slišala Nicholsovo pesem, v kateri je opevana smrt kot največja dobrotnica, ki reši človeka vseh telesnih in duševnih muk. Pesem je napravila na Daviesovo tako silen dojem, da je segla po samomorilnem orožju.

Nichols se zagovarja, da je bila Daviesova nedvomno psihopatka. Po njegovem mnenju bi ne bila smela razumeti pesmi doslovno, kajti pesnik mora nekoliko pretiravati, da je učinek pesmi večji. Sorodniki nesrečne dame pa dokazujejo, da je bila Daviesova popolnoma normalna. Tudi angleški listi so se zavzeli za samomorilkine sorodnike in zahtevajo, da morajo iz radia izginiti ne samo pesimistične pesmi, temveč tudi otožna glasba. Drugi pa pravijo, da to ne gre, kajti sicer bi poslušali radio-abonenti samo zamorske pesmi in džezbend.

Med 7 prednostmi ena:

Posebno svetlo!

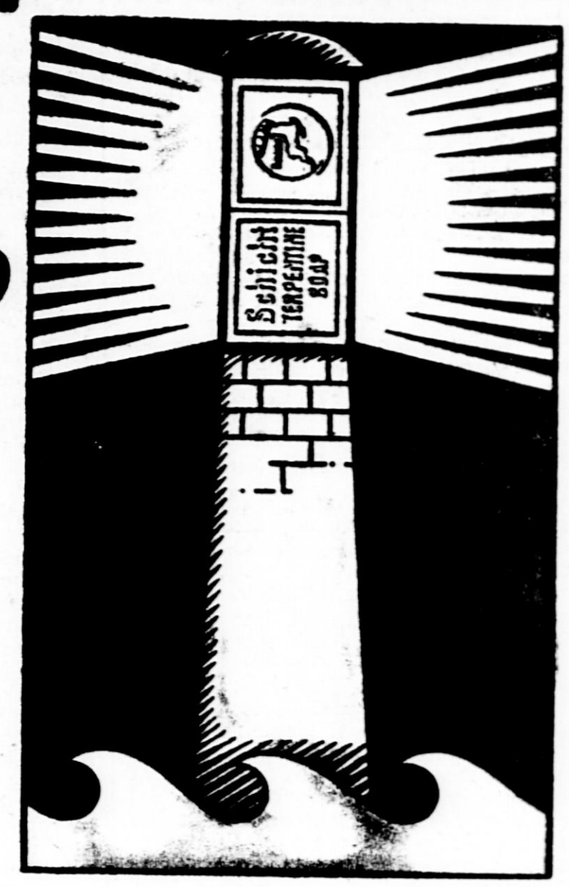

Znak, da se uporabljajo le čista, najžlahtnejša olja, da se doseže največjo pralno moč in da varuje perilo le

»Schichtovo Terpentinovo Milo

Tovarišu Vaclavu v spomin

Pretresljiva tragedija mestnega vrtnarskega ravnatelja Vaclava Hejnica, ki je legel na mrtvaški oder tik pred poroko

Ljubljana, 22. oktobra.

Med vojno sva postala prijatelja: skladno sva mislila, čutila in upala. Spoštoval sem ga: bil je Čeh najkremenitejše nacionalne zavednosti in svobodomislec Macharjeve šole. In rad je čital in imel bogato knjižnico najboljših češkili avtorjev. Ko sem mu povedal, da tudi rad čitam češke knjige, mi je ponudil vse Jiráskove spise. Čital sem jih, zlasti »Véka«, »Naši« in »Temo«, zgodovinske, s srčno krvjo pisane romane, Hejnicove ljubljence. Potem sem mu posojal svoje češke knjige, zadnje »Švejkove« spomine v originalu, ki so mu bili uteha po ženini smrti...

Uradno sem imel malo opravka ž njim. Na koristi občine je pazil strožje kakor na svojo popularnost. Zaradi vsake pohojene cvetke, odlomljene veje, porušene klopi je drhtel od tuge in jeze. Vsaka škoda, storjena občini, je bila udarec po njegovem srcu... Vsaka delovna ura mu je bila dragocena in lenuhov ni trpel...

Minuli mesec se je vrnil z dopusta v Pragi in na Češkem. Vzgledno discipliniran, mi je osebno javil, ko se je na dopust odpravljal in ko je službovanje zopet nastopal.

»Praga se razvija v velemesto«, mi je pravil ponosen. »Praga raste čudovito in je vsak dan krasnejša. Ah, lepo je bilo tam, in vendar — rad sem se vrnil. Verjemite, tudi Ljubljana je lepa! Tu se živi lepše! Ta naš zrak — v Pragi sem jedva sopel —, pa naš mir, naši gozdi, naši parki, naše gore! Nikjer ne živim srečneje in zadovoljneje kakor v Ljubljani. Da, zdaj sem se prepričal iznova, da sem postal resnično popolnoma Ljubljančan.«

Pred dobrim tednom je prišel zopet v mojo pisarno, imel sem pravkar sejo, pa sem skočil iz sobe na hodnik:

»Želite, dragi gospod ravnatelj?« —

Bil je v zadregi. »Še enkrat sem prišel k vam, ne zamerite... Torej: oženim se vendarle .. saj sem vam že pravil.« — »O, vso srečo vam želim!« — »A vprašam ponovno: uradno ni nobenega zadržka?« — »Nobenega, gospod ravnatelj. Aktivni ste; vaša gospa soproga postane polnopraven član magistratove družine in — kadar umrjete — Bog Vam daj še vsaj 50 let! — bo prejemala za Vami polno pokojnino.« — »A kaj imam uradno storiti, ko se poročim?« — »Prosim, pošljite mi poročni list — vse drugo opravim jaz sam.« — Stiskal mi je roko: »Hvala, hvala!« — Ponovno sem mu čestital, želel srečo in poln sreče je odšel...

V soboto teden, dan pred ilirskimi slavnostmi, sem ga zagledal na restavriranem oziđju ob Vegovi ulici. Bil je poln zdravja in radosti. Poklical me je k sebi: »Le poglejte, kako krasno Šočko smo ustvarili! Tu je lep razgled na Grad, tu bo najprijetnejše šetališče, polno solnca in zraka, tu bodo sedele dame z deco... le čakajte, med tele kocke nasadimo pomladi bujne plezavke, na kocke pa postavimo čebre z razkošnim cvetjem raznih barv — tukajle bo še diven prostorček! — Ali ste videli moj najnovejši parček?« »Nisem. Kje pa?« — »Tamle pred vrtom križarjev. Hajdite z menoj!« — In peljal me je tudi tja in bil zopet ves srečen: »Pomladi bo tu vse v cvetju! — Ali ni že zdaj mnogo lepše na Zoisovi cesti? Po jo še zasadimo, nekatere bršljane okrepimo ali zamenjamo. Odtod do Rožne ulice bo vse v cvetju, barvah in zelenju. Moj novi park ob Lattermannovem drevoredu bo tudi kmalu gotov, potem se lotimo Zvezde, nato Ambroževega trga itd., itd.«

Poslovila sva se in — videla se nisva nikoli več.

— Vrtnarja umetnika in poeta smo izgubili, magistrat je izgubil vzornega uradnika, občina najvestnejšega strogo štedljivega gospodarja, tovariši pa idealnega, odkritosrčnega kolego. Daleč preko jugoslovenskih mest in trgov sega Hejnicov sloves: bil je v svoji stroki mojster brez tekmeca. Zavidali so nas zani, ga vabili, a Hejnic je ostal zvest Ljubljani in se ni mogel ločiti od nje. Že pred 6 leti bi bil lahko šel v pokoj. A ni se mogel odtrgati. Njegova ljubezen do Ljubljane mu je postala usodna, smrtonosna.

»Samo ta novi park med Lattermannovim drevoredom in mestnim drsališčem naj še izvršim!« mi je dejal v pisarni. »Ta park naj bo moj zadnji spomenik! Potem se umaknem v domovino. Samo še dve leti, kvečjemu tri!«

»Ali saj Vas vendar nihče ne goni v pokoj!« sem ga miril. »Ponosni smo na Vas, — radujemo se Vaših velikih uspehov, — radi Vas imamo...«

»Ne, vem: čas je, da grem. A prej se še oženim: tako sem sam! — moj dom je prazen! — V kavarni se kmalu dolgočasim, v krčme ne hodim. Saj čitam, čitam ogromno, a končno mi postane v praznem stanovanju neznosno dolgčas, tako pusto, tiho, žalostno, da bi tuli od bolesti... Sam, sam! — Zato se moram drugič oženiti, da bom imel dobro, modro žensko okoli sebe, — ž njo toplo pokramljal...« In sanjaril mi je o svoji bodoči tihi sreči z blago, pametno ženo.

V nedeljo zjutraj je bil ženin Hejnic v cerkvi na oklicih: enkrat za trikrat — on pa je že ležal v rakvi pri Sv. Krištofu... In njegova nevesta se je vozila takrat z vlakom s Češkega k poroki, a ni slutila, da je njen Vaclav že ubit!... Namesto na poroko — na obdukcijsko mizo! Namesto nevesta — neporočena vdova!

Življenje piše strašne romane. —

Hejnicov zadnji park pod Tivolijem še ni povsem dodelan. Ko ga dodelate, postavite ondi napisno desko: Park Vaclava Hejnica. Da se izpolni zadnja želja pokojnega nesrečnika, ki ima za krasoto Ljubljane nepozabne zasluge in da se ohrani spomin na moža, ki je padel v službi za naše in svoje mesto!

Fr. Govekar.

*

Hejnic Vaclav je bil rojen dne 24. maja 1864 v Dobřišu na Češkem. Dovršil je dva gimnazijska razreda, enoleten tečaj na pomološkem zavodu v Troji pri Pragi, enoleten tečaj na c. kr. drž. vrt. šoli na Dunaju. Praktično se je udejstvoval v vrtnariji kneza Colloredo-Mansfeldskega v Dobřišu, v vrtnariji kneza Schwarzenberga na Dunaju, na c. kr. dvornem vrtu na Dunaju, v vrtnariji barona Rotschilda v Ferrieres pri Parizu in v vrtnariji Sander & Comp. v Londonu.

V mestno službo je vstopil dne 24. 4. 1892. Za stalnega mestnega vrtnarja je bil imenovan 25. 9. 1894. Leta 1914 je bil imenovan za mestnega vrtnarskega nadzornika. Šele od 1. 6. 1929 pa je bil imenovan za mest. vrtnar. ravnatelja. Bil je vsestransko naobražen. Vešč je bil poleg svojega materinskega jezika še slovenskega, nemškega, angleškega in deloma francoskega.

Danes ob 16. ga polože k večnemu počitku na pokopališču pri Sv. Križu. Bodi mu lahka slovenska zemlja, katero je tako iskreno ljubil!

Sokol

— **Seja zbora župnih prosvetarjev v Brodu na Savi** se bo vršila 26. in 27. t. m. Generalna direkcija državnih železnic je z odlokom z dne 18. oktobra t. l., G. d. br. 85.112/29. dovolilo udeležencem za vse vlake, izvzemši SOE, polovično vožnjo. Povlastica velja za čas od 24.—29. oktobra t. l. Udeležbo na seji se mora potrditi v Brodu. Veljajo običajne izkaznice JSS, vpisati je treba samo število in datum citiranega odloka.

ODOL PASTA DENTIFRICE
Čistilna-osvežujoča-stedilna

Augustus Muir 21

Črna maska

Roman

Rosamunda je čepela na tleh in se zvijala v napadalčevih rokah. Za Hepburna je bil ves svet v plamtečih očeh, ki so ga gledale čez upognjeno Rosamundo. Kar tresel se je od jeze in proti svoji volji je stopil korak naprej. Bolesten krik ga je takoj opozoril, da so Dentonove roke še krepkeje stisnile Rosamundin vrat.

Hepburn je obstal. Spoznal je, da ima opraviti s človekom, ki se ne razlikuje dosti od zveri s plenom v krempljih. Ko je Rosamunda zakričala, se je Denton škodoželjno zarežal.

— Najbolje bo, če izpolnite moje povelje, dragi sinko. — Govoril je tiho, toda iz njegovega glasu je odmevala divja strast, ki je šla Hepburnu na živce. — Ustavite motor, potem pa stopite tjale in dvignite roke. — je zapovedal Denton.

Hepburn je vedel, da je položaj brezupen. Bilo je samo vprašanje časa, kdaj prihite še drugi Colensovi pajdaši, ki jih je bil Denton opozoril, da je izsledil begunca. Denton sicer ni imel revolverja, toda živalski nagon mu je pomagal izbrati še hujše orožje. Hepburn je slišal, kako Rosamunda težko hrope. Bil je pripravljen vsak hip planiti na Dentona. Vedel je, da bi vsak njegov korak povečal njene muke.

— Prokleto, ali mislite ustaviti motor? — Denton je srdito zaškripal z zobmi in kri mu je zalila obraz. — Saj sem vam rekel, da sem pripravljen na kupčijo. Ne zamudite te prilike.

Hepburn se je obrnil, da izpolni Dentonovo povelje. Toda v zadnjem hipu mu je zasijal žarek upanja. Naenkrat se je spomnil, da ima v žepu železno ključko. Ni se mogel sicer zanesti na njo, vendar je pa bila boljša nego nič, in če bi imel svečo, bi se utegnile karte obrniti.

Denton je znova na vso moč zažvižgal. V istem hipu se je Hepburn naglo obrnil. Zavihtel je ključko in jo treščil v Dentona.

Strel ni bil dovolj točen. Za moža, ki je bil na glasu kot izboren igrač kriketa, je bil celo zelo slab. Toda konec ključke je zadel Dentona v čeljust, posnel mu je kožo in zapustil krvavo sled. Denton je besno zatulil in odskočil. Dvignil je roke, kakor bi hotel prestreči nov udarec, a Rosamunda se je zgrudila na travo ob cesti.

Hepburn je imel zdaj ugodno priliko. Besno se je pognal naprej. Zamahnil je s pestjo in udaril Dentona na vso moč po čeljusti. Mož se je opotekel in zakrilil z rokami po zraku. In že ga je zadela krepka pest od druge strani po čeljusti. Prvič v svojem življenju je Hepburn čutil, kako prijetna je osveta. V njem se je oglasil živalski nagon, ki spi v vsakem človeku. Planil je na svojega protivnika, zgrabil ga je čez pas in treščil v globok jarek. Maurice Denton je padel in nepremično obležal.

Izpremenjeni načrti

Hepburn se je vzravnal in ozrl na breg. Prvi hip je mislil ,da je Denton mrtev, toda lopov se je v jarku kmalu obrnil in globoko vzdihnil. Bil je samo omamljen in moral se je sprijazniti z mislijo, da se mu je napad izjalovil.

Hepburn je planil k Rosamundi, ki je bila že vstala. Vsa bleda in prepadena je stala ob cesti. Objel jo je čez pas in ji pomagal v avtomobil. Govoriti še ni mogla, kajti Dentonovi prsti so preveč stiskali njeno grlo.

— Ta lopov! — je mrmral Hepburn. — Ta capin, ta prokleta kanalija! Take pojme imajo o poštenem boju. — Umolknil je in napeto poslušal. — Požurite se, dekle, požurite. Slišim še nekaj sportnikov, ki se pode sem čez travnike.

Hepburn je namršil čelo. Za živo mejo so se začuli koraki. Molče je vzel Rosamundo v naročje in hitel z njo k avtomobilu.

Omahnila je na sedež in njene roke so krepko stisnile aktovko, ki je ležala v kotu na blazinici. Rosamunda je bila vsa srečna, da je ostala aktovka nedotaknjena.

— Kaj nameravate? — je vprašala in se prijela za grlo, ki jo je še vedno bolelo.

— Dam tem lopovom povohati to, kar ste sami pretrpeli, — je odgovoril Hepburn. — Da se izrazim z besedami najinega prijatelja Dentona — zlomim jim tilnik.

In mislil je resno. Bil je ves divji. Čez travnik sta se bližala samo dva, a Hepburn je bil pripravljen spoprijeti se s šestimi. Prvič v življenju se je zavedal svoje fizične moči. Rokavice so bile vržene proč in pravila je raznesel veter. Nasprotniki so bili navadni lopovi. V duhu je še vedno videl dve krepki roki, kako držita Rosamundo za vrat. Ta prizor mu je pognal vso kri v glavo.

Slekel je svršnik, ga vrgel v avtomobil in se obrnil proti travniku.

Rosamunda se je zdrznila.

— Vrnite se! — je zaklicala za njim. To je nekaj drugega. Saj slišim.

Pristopajte k Vodnikovi družbi!

Tragedija dveh ruskih polarnih ekspedicij

Ekspediciji poročnikov Sedova in Brusilova — Tavanje po deželi bele smrti

Rusi so organizirali že pred ekspedicijo ledolomilcev »Krasina« in »Maligina« več samostojnih polarnih ekspedicij, katerih namen je bil doseči severni tečaj. Mnoge so končale tragično. Strašna usoda je zadela zlasti polarno ekspedicijo poročnika Sedova in malo pozneje tudi ekspedicijo poročnika Brusilova. Obe ekspediciji sta se vršili tik pred svetovno vojno in njuna tragična usoda je bila v vojni vihri kmalu pozabljena. Ekspedicija poročnika Brusilova je štela 25 članov, med njimi tudi eno žensko. Trajala je dve leti in vrnila sta se samo dva strahovito sestradana in izmučena udeleženca. V domovino sta se vrnila jeseni l. 1914 in bila sta zelo presenečena, ko sta zvedela, da je ta čas zaplesala skoro vsa Evropa krvav bojni ples. Brusilov je bil nečak slavnega ruskega generala Brusilova. Prvotni namen njegove ekspedicije je bil ugotoviti, ali so dani na sibirski obali pogoji za lov v prvi vrsti seveda za ribolov.

Šele sedaj je obdelal pretresljivo tragedijo te ekspedicije nemški strokovnjak prof. dr. Leonid Breitfuss, ki se je sam udeležil neke ruske ekspedicije v polarne kraje. Breitfussova knjiga se imenuje »Tavanje po deželi bele smrti«. To so prav za prav zapiski prvega krmarja ekspedicije Albanova, ki se pa čitajo kakor napet roman. Grozo tavanja po ledenih pustinjah, strahote bele smrti in polarne psihoze je opisal Albanov z izrednim literarnim talentom, ki se je oglasil v njem očividno na povratku, ko je moral pretrpeti strašne muke. Albanov je naletel na povratku na zemlji Franca Jožefa na ladjo »St. Foka«, na kateri so se vračali nekoliko srečnejši udeleženci ponesrečene ekspedicije poročnika Sedova.

Ta ekspedicija je zapustila mesto Arhangelsk v juliju 1912 na krovu parne jahte »St. Foka«. Prezimovati bi morala na enem najsevernejših otokov Zemlje Franca Jožefa. Spomladi leta 1913 se je nameraval Sedov z nekaterimi tovariši napotiti po ledu na severni tečaj, da bi priboril Rusiji prvenstvo v borbi za skrajno severno točko naše zemlje. Toda jahta je morala zaradi neugodnega vremena in ledu prezimovati ob severnem delu Nove Zemlje, kajti otočja Franca Jožefa, ležečega 500 km bliže severnega tečaja, ni bilo mogoče doseči. Šele jeseni 1913 se je Sedovi jahti posrečilo doseči otok Franca Jožefa. Tu je pa led zopet zajel jahto in morala je prezimovati. Zaloge premoga so bile skoro že izčrpane in posadka je morala kuriti z lesenimi deli jahte, v kolikor jih je bilo mogoče pogrešiti. Tudi zaloge živil so se bližale koncu, a poleg tega je začela divjati med moštvom nevarna epidemija.

Sedova pa ta neuspeh ni ustrašil. Spomladi l. 1914 se je napotil z dvema mornarjema proti severnemu tečaju. Toda vsi trije so bili že močno izčrpani in razočarani. Komaj so dosegli Zemljo prestolonaslednika Rudolfa oddaljeno od severnega tečaja 900 km. Tu je Sedov strašnim mukam podlegel. Tovariša sta ga pokopala in zataknila na njegov grob kol kot skromen spomenik junaškemu raziskovalcu polarnih krajev. Napol mrtva sta se vrnila na jahto, ki je kmalu odplula k otoku Northbrooku, najjužnejšemu delu otočja Franca Jožefa. Na rtiču Flora omenjenega otoka je zgradil angleški raziskovalec Jackson l. 1896 nekaj lesenih kolib, v katerih je bival nekaj časa s Fridtjofom Nansenom in njegovim tovarišem Johansenom. Sedova ekspedicija se je zanašala na les te naselbine, hoteč kolibe podreti in porabiti za pogon jahte. V teh kolibah sta se začasno naselila Albanov in njegov tovariš, edina rešena člana ekspedicije poročnika Brusilova. Albanov je dosegel rtič Flora tik pred prihodom jahte »St. Foka«. Z jahto se je potem vrnil ob murmanski obali v domovino.

Ekspedicija poročnika Brusilova, katere se je udeležil tudi krmar Albanov, je odplula poleti 1912 na parni jahti »Sv. Ana« iz Petrograda. Med posadko je bila tudi žena, ki naj bi nadomestovala zdravnika, katerega so jemale polarne ekspedicije navadno s seboj. Bila je Aleksandra Ščandova, strežnica, obenem pa slušateljica medicine. Brusilov prav za prav ni hotel doseči severnega tečaja toda usoda je ravnala z njim slično, kakor l. 1893. s slavnim dr. Nansenom. Nansen je odplul s svojo polarno jadrnico »Fram« iz Norveške. Blizu novosibirskih otokov je pa zajel jadrnico led in jo gnal proti severu. Tako je dospel precej daleč proti severu in do tečaja je imel samo še 450 km, ko se je led nenadoma obrnil proti zapadu in jadrnica se je začela zopet oddaljevati od tečaja. Dve leti in pol je blodil »Fram« med ledenimi gorami in šele potem je priplul na odprto morje ter se vrnil srečno na Norveško. Ko je dosegla jadrnica najsevernejšo točko svoje poti, sta se napotila Nansen in Johansen s sanmi in psi proti severnemu tečaju, kateremu sta se približala na 350 km. Prisiljena k povratku se pa nista mogla vrniti na jadrnico, katero je bil led ta čas odnesel daleč proti jugu, temveč sta se napotila po ledu na otok Franca Jožefa, katerega sta srečno dosegla. Tu sta naletela na omenjenega Angleža Jacksona, ki ju je odpeljal s svojo jahto na Norveško.

Brusilov in Albanov sta bila nesrečna in neprostovoljna Nansenova naslednika. Blizu Jamalskega polotoka je led zajel »Sv. Ano« in jo gnal proti severu. V 545 dneh je preplula ladja okrog 3000 km. Ko je bila še kakih 800 km od severnega tečaja, jo je krmar Albanov s 14 mornarji zapustil. Ta skupina je bila že sita tavanja po polarnem morju tem bolj, ker je začelo primanjkovati kuriva. Ostali del posadke z vodjo ekspedicije je bil prepričan, da ga zadene ista usoda kakor Nansenovo jadrnico. Toda to se ni zgodilo in »Sv. Ane« ni nihče več videl. Postala je žrtev bele smrti in z njo je pogoltnilo polarno morje 10 udeležencev ekspedicije, med njimi tudi junaško rusko ženo. Albanov se je napotil s svojimi tovariši na smučeh proti otočju Franca Jožefa. Po naporni poti, na kateri je prežala neprestano na nje smrt, sta dosegla rtič Flora na otoku Northbrooku samo dva in sicer Albanov in njegov tovariš Kondratov. Drugi so spotoma podlegli naporom in bolezni. Na rtiču Flora sta ostala rešena udeleženca Brusilove ekspedicije, dokler ju ni osvobodila Sedova ladja »St. Foka«.

Krojačevo jabolko.

— Gospod, rad bi obesil kaj nad delavnico, pa ne vem kako in kaj. Svetujte mi vi kaj primernega.

— Obesite jabolko.

— Zakaj pa jabolko?

— Zato, ker je Evino jabolko krivo, da so se začeli moški oblačiti.

KDOR OGLAŠUJE, TA NAPREDUJE!

V soboto 26. oktobra izide 3. štev. zabavnega tednika

Roman

Vsebina: „Nezakonska mati", ljubavni roman „Zlati demon" pustolovni roman, članki o modi, kozmetiki, gospodinjstvu, zgodovinske anekdote, šale kratke povesti, križanka, razpis nagrade v gotovini Din 500·— i. t. d., i. t. d. — Dobite jo v trafikah.

16 strani. ★ Naročnina znaša za četrt leta Din 25·—. ★ Cena Din 2·—.

Pozor! // Številka prinese kratko vsebino prvih nadaljevanj obeh romanov. // Pozor!

Uprava „Romana", Ljubljana, Breg 10

»Mali oglasi«

Vsaka beseda **50 par.** *Plača se lahko tudi v znamkah. Za odgovor znamko! — Na vprašanja brez znamke ne odgovarjamo. — Najmanjši oglas* **Din 5·—**

Kupimo:

rabljeno, v dobrem stanju: 1 transmisijo 90 mm 4.5 m, 4 kompletna ležišča (Ringschmierlager) 90 mm, 2 železni jermenici 2000 × 200 do 240 × 90 mm Ponudbe: Steh in Drobnič, Videm-Dobrepolje. 2265

Dostojno dekle

z dobrimi spričevali, dobra kuharica in šivilja, iščem za Zagreb k dvema osebama v trajno službo. Ponudbe s prepisi spričeval in navedbo plačilnih zahtev na naslov: Milan Sachs, Zagreb, Istarska ulica št. 10, vila Sachs. 2266

Železnato vino

lekarnarja dr. G. Piccoli-ja v Ljubljani krepča oslabele, malokrvne, odrasle in otroke 87-L

Na obroke

kupite po originalnih cenah vse predmete, ako se obrnete na Kreditno zadrugo detajlnih trgovcev Ljubljana, Cigaletova ul. 1 80/1

Namizna jabolka

kakor jabolka za prešanje po zmerni ceni v vsaki množini nudi Franc Mastnak, trgovec, Sv. Jurij ob juž. žel. 2273

Gostilna »Krof«

toči pristno dolenjsko portugalko. 2274

Klavir

ali pianino in harmonij, dobro ohranjen, kupimo. Ponudbe na krajevni šolski odbor v Št. Vidu nad Ljubljano 2278

20odstotne kronske bone

kupuje Pučka štedionica, založni zavod d. d., Osijek, Desatičina ul. 27. 79-L

Pomočnika

dobro izurjenega v izdelovanju in prikrojevanju kap sprejme takoj Jurij Sukič, Murska Sobota. 2272

Ala Liptavski sir

mastni, Burence 10 kg brutto Din 184 franko po povzetju pošilja Iva Vranešić, sirarna, Sunja. 2271

Občina Ljubljana
Mestni pogrebni zavod

MESTNA OBČINA LJUBLJANSKA naznanja, da je njen dolgoletni in neumorno delavni ravnatelj mestnih nasadov, gospod

Vaclav Heinic

v soboto, dne 19. t. m. nenadoma preminul.

Pogreb se vrši v torek, dne 22. t. m. ob 4. uri popoldne izpred kapelice Sv. Krištofa na pokopališče k Sv. Križu.

Svojemu zaslužnemu delavcu ohrani mestna občina trajen spomin.

Ljubljana, dne 21. oktobra 1929.

REKLAMNA PRODAJA

od 20. oktobra do 6. novembra

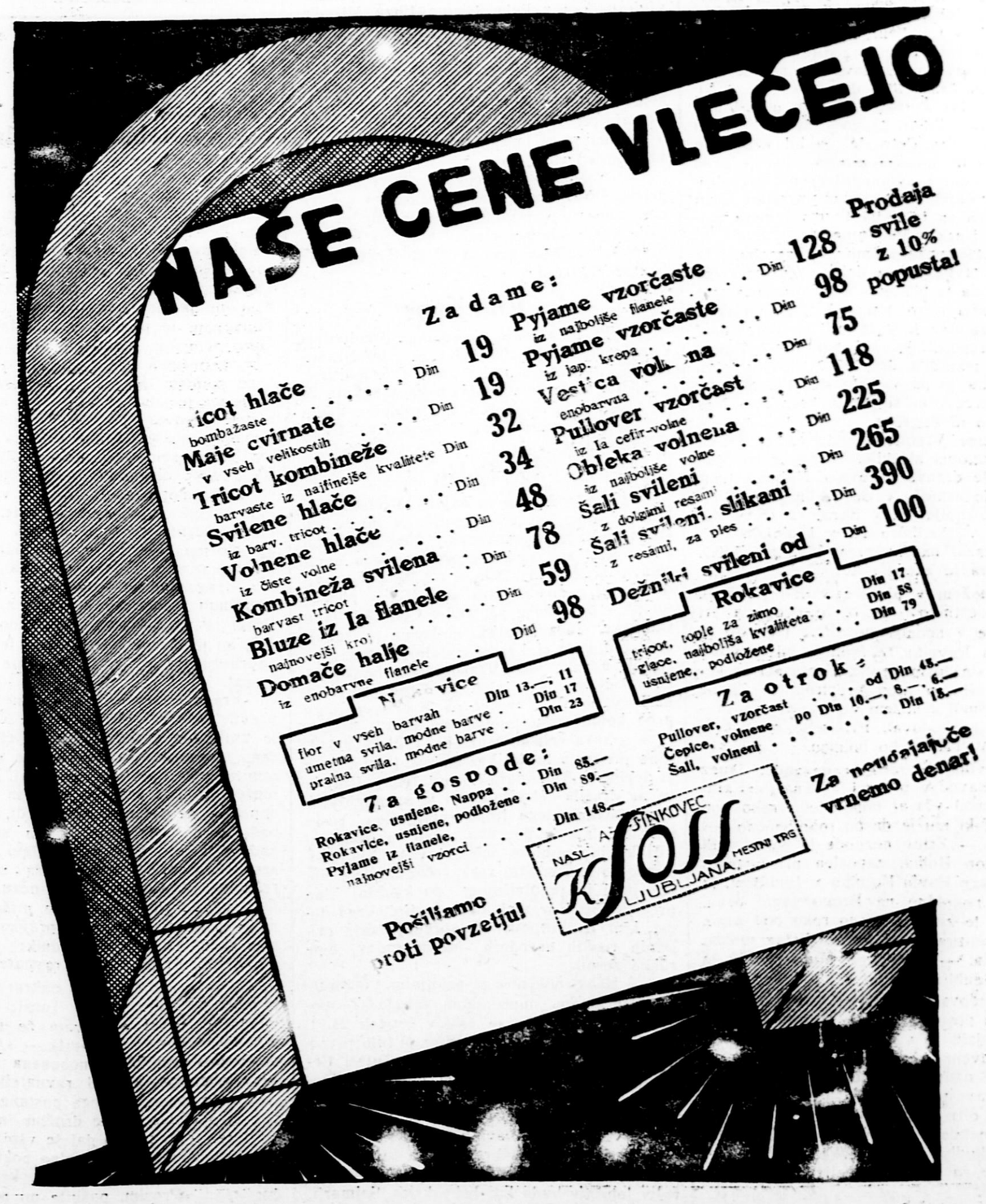

Urejuje: Josip Zupančič. — Za »Narodno tiskarno«: Fran Jezeršek. — Za upravo in inseratni del lista: Oton Christof. — Vsi v Ljubljani.